

EESTI KIRJANDUS.

Rahvaluule.

Rahvaluule on tekkinud arvatavasti XIV - XVI sajandini. Laulikud olid enamasti naised. Rahvalaulud käsitlevad kodu ja lapsepõlve, noorust ja armastust, kosjasid ja pulmi, perekonnaelu, tööd, rõõmu ja muret, vaeselapse elu, lesepõlve, lõbustusi (kiigelaulud, naljalaulud, mängud) jne. Tähtsamaid rahvaluule kogujaid oli Jakob Hurt (1839 - 1907). Rahvaviiside kogumist algatas Oskar Kallas. Eesti Rahvaluule Arhiiv (Tartus) sisaldab üle 100.000 rahvalaulu, 120.000 lastelaulu, üle 100.000 vanasõna ja kõnekäänu, 75.000 mõistatust, 60.000 rahvajutte, 16.000 rahvaviisi ja üle 200 rahvatantsu.

E e s t i k i r j a n i k k e .

Kristjan Jaak Peterson.

Sündis a. 1801 Riias, suri sealsamas a. 1822. Kirjutas luuletused "Laulja", "Kuu", laule karjaste elust jm. Luuletuses "Kuu" küsib ta:

Kas siis selle maa keel
laulutules ei või
taevani tõustes üles
igavikku omale otsida?

Friedrich Robert Faehlmann (1799-1850).

Kirjutanud müüdid: "Emajõe sünd", "Vanemuise laul", "Koit ja Eha", "Loomine" jne., luuletused: "Suur on, Jumal, su ramm", "Piibu jutt", jutustusi ja alustas "Kalevipoja" kirjutamist.

Friedrich Reinhold Kreutzwald (1803 - 1882)

Oli arst Võrus. Kirjutas luuletusi, jutustusi, ja eesti rahvuseepose "Kalevipoeg", mis valmis a. 1853 ja ilmus a. 1862 Kuopios.

Johann Woldemar Jannsen (1819 - 1890).

Toimetas esimest eesti ajalehte "Perno Postimees" (Perno = Pärnu), sellejärelle ajalehte "Eesti Postimees" (Tartus). Organiseeris esimese eesti üldlaulupeo Tartus (1869), kus juhatas ka koore. Avaldanud jutustusi ja luuletusi ning loonud Eesti hümnisõnad: "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm".

Carl Robert Jakobson (1841-1882).

Poliitikategelane, toimetas ajalehte "Sakala" (Viljandis). Avaldas koolilugemikke, jutustusi, luuletusi ning näidendi "Artur ja Anna".

Lydia Koidula (1843 - 1886).

J. W. Jannseni tütar. Avaldanud jutustusi ja näiden-
deid. Eriti tuntud on tema isamaalikud luuletused,
"Eesti muld ja eesti süda", "Isamaa hiilgava pinna-
la", "Mu isamaa on minu arm" ja "Sind surmani", mil-
le lõpus üteldakse: "Käi kindlalt! Pea kõrgel! Aeg
annab arutust!"

Lydia Koidula on kirjutanud ka looduslaule nagu
"Õöbik" ja "Üürike". Üldtuntud on samuti tema "Meil
aiaäärne tänavas" ja "Emasüda".

Rahvusliku ärkamisaja luuletajaist on tuntumad veel
Friedrich Kuhlbars (1841 - 1924), kes kirjutas m.h.
"Eestimaa, mu isamaa", "Teele, tee, kurekesed" jm.;
Mihkel Veske luuletused: "Kas tunned maad?", "Minge
üles mägedele", "Päikesele" jt.

Eduard Bornhöhe (1862 - 1923) sai üldiselt tuntuks
oma ajalooliste jutustustega "Tasuja" ja "Villu võit-
lused", millistes kujutab eestlaste muistset vabadus-
võitlust. Bornhöhe loomingusse kuulub veel "Vürst
Gabriel ehk Pirita kloostri viimsed päevad" ja rida
naljajutte.

Rohkesti luuletuskogusid avaldasid Karl Eduard Sööt
(1862 - 1950) ja Anna Haava (1864 - 1957).

Juhan Liiv (1864 - 1913).

Avaldanud rohkesti jutustusi nagu "Peipsi peal", "Punasoo Mari" jt. ning pikema oma elu käsitleva jutustuse "Vari".

Juhan Liiv on silmapaistvamaid eesti luuletajaid. Ta on kirjutanud loodusest - "Kevade lähenemine", "Hommik", "Mets", "Sügis" jt., loodusest seoses oma eluga - "Lauliku talveüksindus", "Mets kohas", "Tule ööpimedus".

Rohkesti on Liiv kirjutanud isamaalikke luuletusi - "Ta lendab mesipuu poole", "Kui tume veel kauaks ka sinu maa", "Ma lillesideme võtaks", "Isamaale" jt.

Esimesena kirjutas Juhan Liiv ka Eesti riigist:

"Ja nõnda on lugu ka Eestis

ja nõnda on elu kiik:

ükskord - kui terve mõte -

ükskord on Eesti riik!"

August Kitzberg (1856 - 1927).

Avaldas jutustusi ja kujunes üheks eesti silmapaistvamaks näitekirjanikuks. Ta on kirjutanud draamad "Tuulte pöörises", "Kauka jumal" ja "Libahunt" ning komöödiad (naljamängud) "Rätsep Õhk ja tema õnneloos", "Püve talus" jt., laulumängu "Kosjasõit",

5

millele Juhan Simm lõi muusika.

Eduard Vilde (1865 - 1933).

Põgenes a. 1905 vene tsaari politsei eest välismaale. Ta elas Saksamaal ja pikemat aega Kopenhaagenis. Peale 1917.a. veebruari-revolutsiooni pöördus ta tagasi Eestisse. Oli tegev Eesti Sotsiaaldemokraatlikus Parteis. Juhatas Kopenhaagenis Eesti Teadetebürood ja oli Eesti Vabariigi saadikuks Berliinis. Töötas mitme eesti ajalehe toimetuses ja tegi kaastööd ka välismaa ajalehtedele.

Eduard Vilde on avaldanud ajaloolised romaanid "Mahtra sõda" (1902) ja "Kui Anija mehed Tallinnas käisid" (1903), milledes kujutab eesti talupoegade võitlust saksa parunite (mõisnike) vastu. Romaan "Prohvet Maltsvet" (1906) kujutab usuhullustust, talupoegade rasket olukorda ning väljarändamist Kaukaasiasse ja Krimmi.

E. Vilde silmapaistvamad teosed on veel romaan "Külmale maale" (1896), romaan "Mäeküla piimamees" (1916) ning näidendid "Tabamata ime" (1912) ja "Pisuhänd" (1913) - viimane on üks eesti paremaid komöödiaid, mida on mängitud ka teistes riikides. Eesti iseseisvuse ajal ilmusid Ed. Vilde "Kogutud teosed" 33 köites.

"Noor - Eesti"

Ärkamisajal õhutati rahvuslikku vaimu ja ülistati kõike, mis oli seotud Eestiga. Noored eesti haritlased aga leidsid 1900-ndate aastate algul, et peab senisest suuremal määral tundma õppima seda väärtuslikku, mis Lääne-Euroopas on kultuuri alal loodud. Luuletaja Gustav Suits püstitas põhimõtte: "Olgem eestlased, saagem eurooplasteks!" "Noor - Eesti" liikumisse kuulusid Gustav Suits, novellikirjanik ja kriitik Fridebert Tuglas, luuletaja Villem Grüntal-Ridala, romaanikirjanik Anton Hansen-Tammsaare ja keeleteadlane Johannes Aavik.

Nad andsid aastal 1905 - 1915 välja 5 "Noor - Eesti" albumit, mis sisaldasid novelle, luuletusi, artikleid ja kunstiteoste reproduktsioone. 1910 - 1911 ilmus ka ajakiri "Noor - Eesti". Kuna noor-eestlased oskasid peale Eestis tavaliste võõrkeelte (saksa, vene) ka mitmeid teisi (soome, rootsi, prantsuse, itaalia), siis tõlkisid nad eesti lugejaile väga palju väärtuslikke rahvusvahelisi kirjandusteoseid.

Gustav Suits (1883 -1956) on eesti suurimaid luuletajaid. Ta lõpetas Helsingi ülikooli 1910.

Kuulus 1905.a. alates sotsiaal revolutsionääride parteisse. Tõstis 1917.a. üles Eesti - Soome kaksik-vabariigi mõtte ja oli esimesi Eesti ise-seisvuse nõudjaid. Oli 1918-19 Stockholmis Eesti informatsioonibüroo juhataja. 1921 - 1944 oli Tartu ülikoolis kirjandusprofessor. 1944.a. algupoole saabus Rootsi, kus töötas juhtivalt paljudes eesti organisatsioonides. Suri Stockholmis 23. mail 1956.

Oma esimeses luuletuskogus "Elu tuli" (1905) õhutab vabadusideed. Paljud "Elu tules" ilmunud luuletused on kujunenud eesti luule klassikaks nagu: "Mehe", "Noored sepad", "Ühte laulu tahaks laulda", "Oma saar", "Nooruse aeg", "Noor armastus", "Noorte Laul" jt.

Järgmises luuletuskogus "Tuulemaa" (1913) lisab Suits samuti rea luuletusi eesti luule raudvarasse: "Sügise laul", "Laul Eestist", "Ühele lapsele", "Värisevate haabade all" ja oma ema mälestusele pühendatud murdekeelne "Kerkokell".

Oma kolmandas luuletuskogus "Kõik on kokku unenägu" (1922) kirjutab Suits neist sündmusist, mis toimusid Esimese Maailmasõja päevil, 1917.a. revolutsiooni ja Eesti Vabariigi loomise ajal. Selles kogus leidub ka "Tõsta lipp". Gustav Suitsu viimne luuletuskogu "Tuli ja tuul" ilmus Stokholmis 1950.

8

Selles vaatleb Suits Eesti saatust Teise Maa-
ilmasõja ajal ja maapagu.

Anton Hansen-Tammsaare (1878 - 1940) on Eesti
tähtsamaid proosakirjanikke. Ta alustas kirjan-
duslikku tegevust käesoleva sajandi algul.

Tammsaare kujutas kõigepealt maainimeste elu:

"Mäetaguse vanad", "Vanad ja noored", "Uurimisel",
"Rahaauk" jt. Seejärgi käsitles ta üliõpilaste ja
linna intelligentsi elu teoseis "Pikad sammud",
"Noored hinged", "Üle piiri", "Kärbes" ja sana-
tooriumis toimuv "Varjundid". Tammsaarelt ilmus ka
kogu fantastilisi novelle "Pöialpoiss" ja minia-
tüüre "Poiss ja liblikas". Tammsaare esimene ro-
maan "Kõrboja peremees" ilmus 1922.a.

Tammsaare peateos ja üks eesti kirjanduse suuri-
maid saavutusi on viieköiteline romaan "Tõde ja
õigus", mis ilmus aastail 1926 - 1933. "Tõde ja
õigus" I köide kujutab võitlust maaga, II - võit-
lust Jumalaga, III - võitlust ühiskonnaga, IV -
võitlust iseenesega ja V - tagasipöördumist maale.
Tammsaare loomingusse kuuluvad veel romaanid "Elu
ja armastus" (1934), "Ma armastasin sakslast" (1935)
ja "Põrgupõhja uus vanapagan" (1934), näidendid
"Juudit" ja "Kuningal on külm" ning artiklite-kogu-
sid ("Sõjamõtted" jt.).

9

Fridebert Tuglas (1886 - 1971).

Oli "Noor - Eesti" liikumise juhtivaid tegelasi. Põgenes 1905.a. revolutsiooni mahasurumise järelle üle Peterburi Soome, siis Ahvenamaale ja Pariisi, kus peatus pikemat aega sooritades reise Itaaliasse, Hispaaniasse jm. 1917.a. veebruarirevolutsiooni järelle saabus tagasi Eestisse, kus tegutses mh. kirjandusuurijana ja arvustajana. Avaldanud põhjaliku ülevaate "Juhan Liiv" jt. ning kaheksa köidet artikleid ja arvustusi pealkirjaga "Kriitika" (1935 - 1936).

Tuglase esimeseks silmapaistvamaks tööks oli jutustus "Hunt" (1903). Avaldanud mitu kogu novelle: "Liivakell" I - II, "Saatus", "Raskuse vaim", "Hinge rändamine" jt. Tuglas on kirjutanud romaanid "Felix Ormusson" (1915) ja "Väike Illimar" (1937) ning rohkesti reisikirjeldusi: "Teekond Hispaania" (1918), "Teekond Põhja-Aafrika" I - III jt.

1950-nda aasta paiku pandi Tuglas mitmeks aastaks Nõukogude-Vene okupatsiooni võimude poolt põlu alla. Tema teoseid ei avaldatud. Alles 1956-nda a. paiku hakati neid uuesti avaldama. Tuglas suri Tallinnas 1971.a.

Kirjanike ühing "Siuru".

Sajandi algul tõi väga palju väärtuslikku eesti kirjandusse "Noor Eesti" liikumine. Teiseks selliseks oluliseks rühmaks kujunes 1917.a. veebruarirevolutsiooni ajal tekkinud kirjanike ühing "Siuru". Sinna kuulusid Friedebert Tuglas, luuletajad Marie Under, Henrik Visnapuu, Artur Adson, Johannes Semper ja Johannes Barbarus (Vares) ning novellide ja romaanide autor August Gailit.

Neist põgenesid 1944.a. sügisel Rootsi Marie Under, Artur Adson ja August Gailit, kuna Henrik Visnapuu jõudis üle Saksamaa USA-sse, kus suri New Yorgis a. 1951. J. Semper ja J. Barbarus läksid kommunistidega kaasa 1940.a. juunis. Vares-Barbarus oli peaministriks kommunistlikus valitsuses ja lõpetas elu enesetapuga a. 1946.

Marie Under ja Henrik Visnapuu on Eesti iseseisvusa ja silmapaistvamad ja viljakamad luuletajad.

Marie Under (sünd. 1883) avaldas kõigepealt armastusluulet kogus "Sonetid" (1917). Armastus- ja loodusluulet leidub ka tema järgmistes kogudes "Eelõitseng" (1918) ja "Sinine puri" (1918). Sõja julmust ja sotsiaalset viletsust käsitleb Under kogudes "Verivalla" (1920) ja "Pärisosa" (1923). Ka "Hääl varjust" (1927)

44

on põhitoonilt süngevõitu. "Rõõm ühest ilusast päevast" (1928) on nagu pealkiri juba ütleb - heletooniline, sisaldades rohkesti loodusluulet. "Õnnevarjutus" (1929) on kogu ballaade vanade jutustuste teemadel. Loodusluulet sisaldab "Lageda taeva all" (1930). "Kivi südamest" (1935) toob eeskätt mõtte-
luulet. "Mureliku suuga" (1942) kujutab eeskätt Nõuk.-Vene esimese okupatsiooni traagilisi sündmusi. M.h. leidub selles "Jõulutervitus 1941", mis on pühendatud Venemaale küüditatute mälestuseks ja ballaad "Kojumine" Talvesõjas (1939/40) surnuks külmanud soome sõdurite mälestuseks. "Sädemed tuhas" (1954) puudutab samuti viimase aja saatust.

Marie Under oli abielus Artur Adsoniga. Nad mõlemad põgenesid 1944.a. sügisel Rootsi. A. Adson suri 1976.a. Siin ilmus ka Underi "Kogutud luuletused" (1958).

Henrik Visnapuu (1890-1951) võttis osa "Siuru" tegevusest. Visnapuu esimene kogu "Amores" ilmus 1917 ja sisaldab armastusluulet. "Talihari" (1920) sisaldab rohkesti sõja ja Eesti iseseisvuse sünniga seoses olevaid luuletusi, nende hulgas ka hümnilik "Kodumaa laul".

Maarhva, talupoega vaba maa,
jää vabaks sa, jää seisma sa!

"Jumalaga, Ene!" (1918) ja "Käoorvik" (1920) sisaldab rohkesti armastusluulet. Kogus "Hõbedased kuljused"

42

(1920) leidub m.h. legend "Jõuluöö", "Ränikivi" (1925) ja "Maarjamaa laulud" (1927) sisaldavad eeskätt isamaaluulet. Loodus- ja mälestuslüürikat leidub eriti rohkesti kogudes "Puuslikud" (1929), "Tuulesõel" (1931) ning "Päike ja jõgi" (1932), samuti "Põhjavaalgus" (1939).

1944.a. sügisel põgenes Visnapuu Saksamaale ning siirdus hiljem New Yorki, kus suri 1951.a. Maa-
paos ilmusid Visnapuult kogud "Esivanemate hauad" (1946), "Mare Balticum" (1948) ja "Linnutee" (1951), milledes käsitleb eeskätt Eesti viimase-
aegset saatust. Rootsis ilmusid H. Visnapuu "Kogutud luuletused" I-II.

Mõningaid proosakirjanikke.

August Gailit sünd. 1891, põgenes 1944.a. sügisel Rootsi. Suri 1960.a. Tema tuntumaks teoseks on romaan novellides "Toomas Nipernaadi" (1928), milles kujutab peategelase seiklusi maal. Toomas Nipernaadi loobub kevadel oma korralikust elust linnas ja esineb maal mitmesuguseis ameteis nagu: parvepoiss, pärlipüüdja, sookuivataja jm. Romaanis "Isade maa" (1935) kujutab Gailit Vabadussõda.

Oskar Luts (1887-1954) sai kiiresti kuulsaks oma noorsoojutustustega "Kevade" (1912), millele järg-

nesid samade, nüüd juba täiskasvanud tegelastega "Suvi", "Tootsi pulm" jt. Luts kirjeldas hiljem m.h. vene pagulaste ja agulielanike elu jutustuses "Tagahoovis" (1933) ja balti-saksa vähemusrahvuse tüüpe ja elu jutustuses "Vaikne nurgake" (1934). Suure eduga on mängitud ka Lutsu näiden-deid nagu "Kapsapea" (1913) jt.

Albert Kivikas (1898) põgenes 1943.a. Soome ja 1944.a. Rootsi. Suri Lundis 1978. Kivikas sai tuntuks oma miniatüüridekoguga "Lendavad sead" (1919), mis paberi puudusel trükiti õllepudeli siltidele. Kivikas käsitleb hiljem asunike (uusmaasaajate) elu. Ta avaldas novelle Vabadussõjast kogus "Verimust" (1920). 1936.a. ilmus Kivikaselt romaan "Nimed marmortahvlil", mida peetakse üheks paremaks Vabadussõja kujutuseks. Maapaos Rootsis ilmus "Nimed marmortahvlil" II-IV (1948-54)

August Mälk (1900) põgenes Rootsi 1944 ja elutseb Mälarhöjdenis. Mälk saavutas esimese suure tunnustuse romaaniga "Surnud majad" (1934), milles käsitleb Põhjasõja aegset (1700-21) elu Virumaal. Mälgu erialaks kujunes seejärel rannarahva ja kalurite elu kujutamine. Eriti märkimisväärsed on romaanid "Õitsev meri" (1935), "Taeva palge all" (1937) ja

14

"Hea sadam" (1942), ning novellikogud "Rannajutud" ja "Mere tuultes". Mälk on kirjutanud ka romaane ja novelle ka maapaos. Ta on samuti kirjutanud mitmed näidendid.

"Arbujate" rühm.

"Noor-Eesti" ja "Siuru" järele on kolmas tähtsam rühm eesti kirjanduses 1930-ndail aastail esile kerkinud "Arbujad", (arbuja = ennustaja, nõiduja). Betti Alver (1906) alustas romaaniga "Tuulearmuke", kuid kerkis hiljem esile silmapaistva luuletajana. Temalt ilmus luuletuskogu "Tolm ja tuli" (1936). Peale umbes 20 aastat vaikimist 2. vene okupatsiooni ajal ilmusid B. Alveri luulekogud "Tähetund" ja "Eluhelbed". Stokholmis ja Torontos ilmusid tema luuletuste kogud. B. Alver oli abielus Heiti Talvikuga.

Heiti Talvik sündis 1904. Ta arreteeriti 2. vene okupatsiooni algul ja suri ühes vangilaagris Siberis 1947. Temalt jõudis ilmuda kaks luuletuskogu "Palavik" (1934) ja "Kohtupäev" (1937). Heiti Talviku "Kogutud luuletused" ilmusid Stokholmis. Eestis oli tema looming okupatsioonivõimude poolt kaua aega keelu all. Alles mõne aasta eest anti sellest välja väike valik.

Bernard Kangro (1910) põgenes 1944.a. sügisel Rootsi ja elutseb Lundis. Ta on Eesti Kirjanike Kooperatiivi juhataja, milline on andnud välja mitusada eesti raamatut, eeskätt algupärast ilukirjandust. Oma esimeses luuletuskogus "Sonetid" (1935) avaldas Kangro looduslüürikat. Kogudes "Vanad majad" (1937) ja "Reheahi" (1939) käsitleb ta ka müstilisi teemasid. 1945.a. avaldas ta Rootsis luuletuskogu "Põlenud puu" ja sellele järgnes veel umbes kümmekond kogu. Kangro kogutud luuletused ilmusid pealkirja all "Minu nägu". Kangro on kirjutanud ka romaane ja näidendeid.

Arbujate rühma luuletajaist on väljapaistvamad veel Kersti Merilaas (1912) ja August Sang (1914-1969). Uku Masing (1909) on avaldanud usulise sisuga luuletusi. Üks kogu ilmus Eestis 1935.a. ja kolm kogu on ilmunud pagulaskirjastuste väljaandel Stokholmis ja Roomas. Sel ajal esilekerkinud proosakirjanikest võitis Karl Ristikivi (1912) kohe üldise tunnustuse oma esimese romaaniga "Tuli ja raud" (1938), milles kujutab ühe tööliste elu Tallinnas. Järgmises romaanis "Õige mehe koda" vaatleb Ristikivi Tallinna linnakodanluse elu ja romaanis "Rohtaed" haritlase saatust. 1943.a. põgenes Ristikivi Soome, kus töötas Helsingis Eesti büroos. 1944.a. sügisel põgenes

Ristikivi Rootsi ja suri 1977.a. suvel.

Maapaos kirjutas Karl Ristikivi romaanid "Kõik mis kunagi oli" (1946) ja "Ei juhtunud midagi" (1947), milledes vaatleb elu Eestis enne II Maailmasõda. Peale pikemat vaikimist ilmus Ristikivilt a. 1953 romaan "Hingede öö", milles peategelane satub vanaaastaõhtul ühte mahajäetud majja elab seal läbi m.h. kohtuprotsessi. Lõpuks pääseb ta siiski sellest fantastilisest majast. "Hingede öös" väljendab Ristikivi oma mõtteid nii II Maailmasõja-järgse kui ka pagulaste olukorra üle.

Peale veelgi pikemat vaikimist ilmus Ristikivilt 1961.a. romaan "Põlev lipp", mis saab aluseks tervele romaanide-seeriale Euroopa ajaloo: "Viimne linn", "Surma ratsanikud", "Rõõmulaul" jt. 1972 avaldas Ristikivi kriminaal-romaan "Kahekordne mäng". Viimase teosena ilmus temalt 1976.a. "Rooma päevik".

Valev Uibopuu (1913) põgenes 1943.a. Soome ja 1944.a. sügisel Rootsi. On praegu Lundi ülikooli eesti keele lektor. Uibopuu on avaldanud rea novellikogusid ja romaane. Eriti tähelepanuväärne on tema romaan "Keegi ei kuule meid" (1948), milles kujutab ühe

Eesti väikelinna (Valga) elu 1. Nõukogude Vene okupatsiooni ajal 1940-1941.

Arvo Mägi (1913) põgenes 1943.a. Soome ja 1944.a. sügisel Rootsi. Elutseb Stockholmi lähedal (Värmdöl). Arvo Mägi on kirjutanud tosina romaane, milledest eriti tuleks esile tõsta 4 köitelist Karvikute kroonikat, mis vaatab ühe suguvõsa saatust 12. sajandi lõpust kuni tänapäevani välja ja lõpeb kirjaga Toronto Ülemaaailmselt Eesti Päevadelt 1972. Romaani osad on "Risti riik", "Uued isandad". "Õigus hõlma all" ja "Lippude vahetus". Mägi näitab kuidas ajaloo sündmused puudutavad n.ö. tavaliste inimeste elu. Romaani jooksul antakse ühtlasi kokkuvõtlikke vahelugemisi eesti ajaloost.

Mägi on avaldanud veel rea novellikogusid, kirjanduslikke uurimusi ja koos Kalju Lepikuga Rein Kaljumägi varjunime all humoristliku romaani "Tuuleveski". Mägi on kirjutanud ka näidendeid, milliseid on hää eduga esitatud.

Kalju Lepik (1920) põgenes 1944.a. sügisel Rootsi. Lepik on tähelepanuvamaid paguluses esile kerkinud luuletajaid. Ta on senini avaldanud 9 luuletuskogu. 1961.a. ilmus valikkogu tema luulest "Ronk on laululind."

18

Kalju Lepiku esimene kogu "Nägu koduaknas" ilmus 1946. Selles käsitlevad mitmed luuletused Eesti olukorda võõra okupatsiooni all. "Kisendad kodumaa" kutsub üles protesteerima vägivalda vastu:

Ükski võim
ei saa
sulgeda suud,
karjeks avatud suud
meie maa
meie õiguse järele

Vastupanule õhutavad veel luuletused nagu "Nägemus", "Meie laulame" jt.

Järgmises kogus "Mängumees" (1948) leidub mitmeid pilte n.ö. tavalisest elust: "Kingsepp kõrtsis", "Kooliplikad" jt.

Ka oma viimastes kogudes ei ole luuletaja unustanud kodumaa rasket olukorda. Eriti tuleks märkida kogus "Marmorpagulane" (1968) ilmunud pikemat luuletust "Proloog hoiatusega", mis jätkab Suitsu ja Visnapuu isamaaluule traditsioone. K. Lepik on kirjutanud ka mitmeid pühendusluuletusi pidulikeks tähtpäevadeks. Nii ilmus koguteoses "Stokholmi Eesti Algkool" tema "Tervitus Eesti Algkoolile kahekümneviiendaks aastapäevaks", mille luuletaja esitas kooli juubeliaktusel.

August Sang.

Oma luuletuses "Laul O. W. Masingust, mehest, kes andis eesti keelele õ - tähe" ütleb Sang oma arvamise võõraste võimude kohta järgmiselt:

On sõnu, näiteks: lööma, öö ja töö -
neid hääldama on muulanegi harjund.

Kuid teisi on, ja neil on ülekaal
ja nendega jääb iga võõras hätta,
ja tähtsad sõnad on need kõik siin maal
ja keelest neid ei tohi välja jätta.

On sõna "töö", kuid on ka sõna "rõõm",
on sõna "sööt", kuid on ka sõna "põllud",
"öö" kõrval "päevatõus" ja "lõuna lõõm"
ja "õhtu", "lõõriv lõo" ja "õitsvad hõllud".

Ta sosistas: õ n n, t õ d e, õ i g u s, õ h k...

Jah, rahva suus on nendel teine kaja...

Kas erinev on hääletoon või rõhk?

Ja kõiki neid on inimesel vaja...
